

TVÅ RUNSTENAR VID KROPPÅN

Det har alltid varit viktigt att kunna ta sig fram i landskapet och vikingatiden var inte något undantag. Många är de platser som låter oss ana de vikingatida färdvägarna. En sådan finns vid Kroppån 10 km väster om Vetlanda. På vardera sidan om ån, som här utgör gräns mellan Nävelsjö och Myresjö socknar, står i dag två runstenar. Båda är minnesstenar över döda släktingar och berättar om dem, som låtit bygga bron för drygt tusen år sedan.

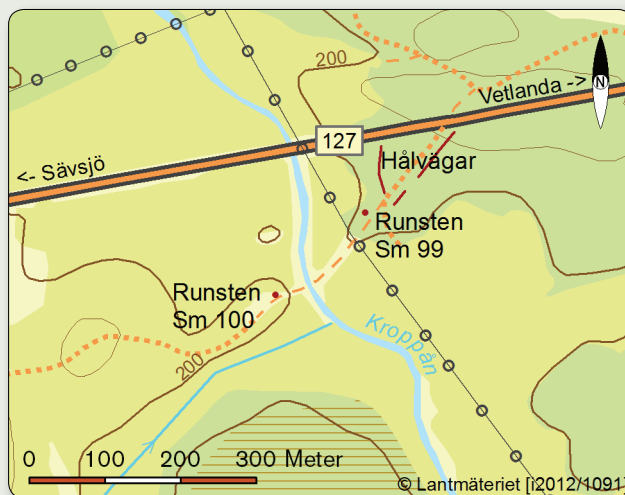
Att initiera och finansiera brobyggen var något som gav status och aktning åt vikingatidens män. Därför restes stenar vid brofästena och på dem knackades runslingor in, som förevigade brobyggarnas och stenresarnas namn. Så är fallet med runstenen i Nederby på östra sidan av Kroppån. Stenen berättar om bröderna Tord och Torbjörn och att de byggde bron till minne av sin far uerskulf, Vårdsk-Ulf. Texten är intressant eftersom den antyder att fadern kom från Varend. Vanligtvis brukar inte sådana namn finnas i runinskrifterna – kanske för att de ansågs för obetydliga. Runstenstexter var officiella angelägenheter och utformades därefter. Folklighet ingick inte i konceptet.

Den bro som bröderna lät bygga var antagligen uppförd som en bank av stockar och stenar eller som en fribro över vattenytan. Bron underlättade passagen genom sankmarkerna runt Kroppån. Att människor flitigt utnyttjat dessa färdvägar genom tiderna visar inte minst de äldre ridstigar, s.k. hålvägar, som finns i närheten.

Runstenen i Nederled – på andra sidan ån – är en sten med historia, inte bara för texten och dess innehåll, utan för att själva stenen varit med om en del. Den omtalas på 1600-talet då den stod på ursprunglig plats. Någon gång under 1700- eller 1800-talen slogs den sönder och bitarna lades i sankmarken. Därefter hamnade de som vägfyllning för att slutligen grävas upp, sammanfogas och åter resas på nuvarande plats år 1913.

Runsten på östra sidan om Kroppån. Inskrift: "Tord och Torbjörn gjorde denna bro efter Verskulv, sin fader" (Sm 99). Foto Jönköpings läns museum.

SMULTRONSTÄLLE 43

HITTA HIT

Tag Lv 127 mellan Vetlanda–Sävsjö och sväng söderut ca 9 km väster om Vetlanda (ca 15 km öster om Sävsjö), vid Kroppån. Ca 200 m öster om ån vid en liten blå fornlämnings skylt "Runsten". Kör ca 150 m på en skogsväg.

Koordinater:

N 6361937 / E 495328
(SWEREF 99 TM) // N 57°
24' 0,66", E 14° 55' 20,10"
(WGS84)

Vy över Kroppån med en runsten på vardera sidan om ån. Den ena syns nere till vänster i bilden. Foto Leif Gustavsson/L.G.foto.

JÖNKÖPINGS LÄNS
MUSEUM

036-30 18 00 • www.jkpglm.se

SMULTRONSTÄLLEN

Ute i landskapet finns massor att upptäcka! Läns museet presenterar här smakprov på sevärdheter i Jönköpings län med utgångspunkt i kulturmiljöer och kulturarv.

Här finns välkända kulturminnesmärken såsom Habo kyrka och domarringarna i Smålandsstenar, men också mer okända pärlor såsom flottningsslämnarna i Valån och Stengårdshults kyrka. I länet finner vi många spår efter forna tiders människor och verksamheter, allt ifrån slott- och herresäten till övergivna vägbanor och odlingsrösen i skogsmark.

Vår tanke med Smultronställen är att det ska locka till utflykter i kulturlandskapet – där finns vår historia, som tar sig olika uttryck i den fysiska miljön. Det är ett arv värt att uppleva och värna. Under rubriken Smultronställen kommer vi allteftersom fylla på med ännu fler sevärdheter, både för länsbor och långväga besökare. Ju fler som upptäcker dessa pärlor, desto större möjlighet att de bevaras för framtiden.

FAKTA

I Jönköpings län finns över 40 000 registrerade fornlämningar, 87 riksintressanta kulturmiljöer, närmare 130 byggnadsminnen, ungefär 150 kyrkor, 100-talet hembygdsgränder med samlad äldre bebyggelse, ett stort antal industrihistoriska miljöer samt två kulturreservat. Därtill finns också ett stort antal kulturmiljöer med bevarandevärd bebyggelse. En del av dessa kan man få information om via länsstyrelsens och kommunernas hemsidor. Man kan även hitta beskrivningar via de olika hembygdsföreningarnas respektive sidor.

BRA ATT VETA

Tillgängligheten till de olika smultronställena varierar. En del är välskyltade, enkelt tillgängliga och uppfyller krav på parkeringsplatser etc. Andra kräver mer av besökaren, kanske behöver man gå en längre sträcka för att nå sitt mål, ibland är det snårig skog och väl framme möts man kanske av en trasig skylt (om det ens funnits någon). Platserna bär dock alltid på en spännande och intressant historia.

Notera också att många av de kulturhistoriska byggnaderna är privatägda och endast tillgängliga för exteriör beskådan. Respektera privat tomtmark. Många kyrkor är öppna sommartid. Under andra tider på året brukar man kunna kontakta kyrkvaktmästaren som öppnar upp.

